



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Contractus

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, iuxta cap. cum iam dudum, de prob. & D. Thomam apud Macratium to. 1. tr. de leg. disp. 15. sect. 11. Debet ergo huiusmodi consensus esse approbatus, animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem, p. 1. tr. 2. resol. 5. & p. 4. tr. 1. ref. 1. §. Verum, & ref. 20. in fine. An vero talis consensus in aliquibus casibus adsit. Affirmant Salgado tom. 1. p. 1. c. 1. prel. 3. num. 139. & alii. Negant Suarez contra Reg. Ang. ubi sup. num. 11. Peregrinus de immuni. cap. 2. num. 34. & alii. Dicuntque omnes tales consuetudines revocari, & irritas declarari quorannis per Bullam Cæsar: Pontificem vero illis non resistere: quia non potest sine maiori damno, & scandalo. Est igitur res multum dubia, & periculosa, par. 1. tract. 2. ref. 5. & par. 7. tr. 1. ref. 18.

Quian de facto adsit, communi ser negant.

5 Consuetudo autem iudicis Ecclesiastici in laicos est valida, iuxta ea, quæ docent DD. in c. cum contingat, de foro cõp. c. licet ex suscepto eod. tit. & lib. 3. c. de emancip. liber. Acquiriturque jurisdictionem privativè, quia præscriptio æquiparatur pacto, seu contractui. Ita Cochier par. 1. cap. 30. num. 7. & cap. 26. num. 1. 2.

Cæterum consuetudo iudicis Ecclesiastici in laicos, prævalet.

6 Consuetudo non solum destruit legem, sed etiam facit, & obligationem inducit, & si est de maiori bono, etiam in conscientia. Debet autem esse inducta à maiore parte populi, cum intentione obligandi, & quidem sub mortali, ut obliget ad mortale. Quod si dubium sit, utrum inducta fuerit animo se obligandi, an vero ex devotione præsumendum est, non fuisse inductam tantquam obligatoriam. Ita Suarez de leg. libro 7. capite 8. numero 13. contra Reginaldam tomo 1. libro 13. capite 13. sect. 1. numero 24. 4. parte 1. tractat. 9. resolutione 4. 1. Notandum est, & tractat. 10. resolutione Summa Diana.

Consuetudo etiam facit legem, si de maiori bono. Introduta à maiori parte populi, cum intentione se obligandi.

7 Consuetudo peccandi, an explicanda sit in Confessione Vide V. Confessarius, numero 31. Consuetudo absque bona fide præscribi dicitur contra Lesium, par. 8. tr. 7. ref. 37. Consuetudo monialium dicendi officium extra Chorum, recitandi officium defunctorum 1. Novembris, ieiunandi in Vigilia Assumptionis B. Mariæ, non comedendi ova in Quadragesima obligat ad mortale, par. 9. tract. 7. ref. 29. nec credendum est Doctoribus circa consuetudinem. Ibid. tract. 8. ref. 12. §. Nec obstat.

Certa.

30 parte 4. tractat. 3. resolutione 58. Consuetudo autem generalis obligat omnes generaliter: particularis alicuius populi, illum populum. Porro consuetudines particulares laicorum non obligant Clericos, nec Religiosos, & consuetudines Clericorum non obligant laicos, & Religiosos. Neque similiter Religiosorum obligant laicos, vel Clericos, par. 5. tr. 14. ref. 13.

Et quidem eos obligat, inter quos inducta est. Unde consuetudo laicorum non obligat Clericos, & consuetudo Clericorum non obligat laicos, & Religiosos.

8 Consuetudo officium extra Chorum, recitandi officium defunctorum 1. Novembris, ieiunandi in Vigilia Assumptionis B. Mariæ, non comedendi ova in Quadragesima obligat ad mortale, par. 9. tract. 7. ref. 29. nec credendum est Doctoribus circa consuetudinem. Ibid. tract. 8. ref. 12. §. Nec obstat.

Consuetudo obligat ad mortale.

9 Consuetudo 40. annorum, imò & decem introducta contra Regulam, & constitutionem Religionis exulata ab observantia, & sufficit ad abrogandam legem. Idem admittit Suarez adhuc respectu legis Canonice, de leg. libro 7. capite 8. numero 9. & Lesius libro 2. dub. 4. capite 6. Diana & alii, parte 10. tr. 15. resolutione 6.

Consuetudo decem annorum debet servari.

CONTRACTVS.

DE Contractibus, Cambii, Censibus, Conductionis, Locationis, Depoliti, Emptionis, Venditionis, Matrimonii, & Mutui, quare sub propriis nominibus. De contractibus metu celebratis: Vide V. Metus irritans contractum.

Cõtractus (à la meta, licitus est.) licitus est.

1 Contractus massarii ad mercatoriam, Siculis frequens, vulgo dictus, licitus est, etiam, si qui frumentum promittit, non sit agricola, nec dominus prædiorum; unde speret frumenta iuxta terragiorum, neque in solidum

H h solidum

solidum cum aliquo se obliget, quia-
 Etia in eo lis sit. Qui potest nihilominus habe-
 qui non ha re frumenta quae promittit emendo il-
 bet frumē. la. Unde hic contractus reducitur ad
 ra, nec ius contractum emptionis, & venditionis
 ad illa. rei, quam quis habet in potentia mora-
 li, eo modo, quo agricola habet frumē-
 Dummodo menta, & colliget ex suo agro. Ad do,
 emere pos quod quis licite vendere potest rem a-
 sit suorum lienam, & frumentum alienum, quod
 pore. nec habet, nec habere potest, & talis
 vendēs solum tenetur emptori ad evi-
 ctionem, ad pretium rei venditae, & ad
 damnum ex tali emptione secutum. Si
 vero contrahens, nec habet frumenta,
 nec facultatem illa emendi, mentitur, &
 contractus, seclusa necessitate, & bona
 fide, est illicitus. Et mercator iniquē
 sic contrahit cum filijs familias, & tali-
 bus, quos scit, non posse praefixo tempo-
 re frumenta habere, & consignare. par. 1.
 §. 8. ref. 13.

Creditor 2. Quoniam vero in contractu à la-
 autem non meta apponitur pactum de periculo in
 potest sibi defectu consignationis summo valore
 in defectu frumenti illius anni, vulgò le maggiori
 consignati- valute: dico tunc summum pretium su-
 tionis su- mi posse, quando mercator determinat
 mere ma- fer vendere talia frumenta, eo tempore,
 ximum quo curtebat pretium summum. Si ve-
 valorem rō tunc nil cogitavit, non posse accipe-
 illius anni, re, nisi medium inter pretia curretia illi-
 sed illū qui us anni. Ita in casu simili Villalobos. par.
 currebat, 2. tractat. 21. dub. 7. numero 10. & alii.
 cum ven- Sed in contrarium aliqui adducunt do-
 dero para- ctinam Vasquez opusc. de restit. capite 5.
 bat. §. 1. dub. 12. numero 77. & aliorum, quod
 Quam- si incertum sit, quo pretio dominus rei,
 quam ali- furciam erat venditurus, restituendum
 qui teneat est ei summum pretium, quod interea
 sumere pos habuit res illa, quia revera illo pretio
 se summū vendi poterat, & in dubiis melior est
 valorem. conditio possidentis. Neque dicas hoc
 procedere tantum in iure. Nam, ut bene
 docet Tanner. in 2. 2. disputatione. 4.
 quaestio. 6. dub. 2. numero 40. mora debi-
 toris æquivalere iniustæ acceptioni etiā
 directe voluntaria. Unde est par ratio.
 par. 1. tractat. 8. resolutione 17. An vero
 emptor possit accipere omne interesse

intrinsecum, & extrinsecum, si nullum
 fuit pactum appositum in venditore.
 Vide V. Venditō num. 19.

3. Contractus à la meta, sapienter reno-
 vari potest, si debitor tempore mensis
 Augusti nec potest solvere frumentum,
 nec pretium. Seclusa tamen fraude, &
 affectu avaritiæ, & dummodo talis ha-
 beat spem habendi statuto tempore fru-
 menta, vel pretium. par. 1. tract. 8. resolut.
 18. An vero in renovatione praedicti cō-
 tractus adici possit interesse sorti prin-
 cipali? Negat Molfesius summ. par. 62.
 tract. 12. cap. 7. num. 113. & Decisiones no-
 vissima Rotæ Romanæ vol. 1. decis. 315.
 numer. 8. Nam in primis hæc essent vsuæ
 usurarum prohibita in l. ult. C. de usuris.
 Et deinde si daretur interesse alterius Adicien-
 interesse, res abiret in infinitum contra do interesse
 textum, l. vn. V. in aliis autem casibus. C. de sorti prin-
 cipali. sent. que pro eo, quod interest profertur. Sed
 probabilius est sententia Ripæ observ.
 314. numero 8. & aliorum affirmativa.
 Nam cum primum interesse non solui-
 tur, sic capitale; quo non restituito, cau-
 satur novum interesse. Nec potest asig-
 nari ratio, cur interesse sortis accipi
 possit, & non interesse alterius interese,
 cum tam fors debeatur, quam inter-
 esse. Vide Lesium libr. 2. cap. 23. dub. 9. n.
 85. part. 1. tr. 8. ref. 19.

4. Frequens est in hoc Regno contra-
 ctus vulgò dictus a pagare, & consegnare. Cōtractus
 Celebratur autem huiusmodi. Ioan- (a pagare,
 nes habet mense Ianuarii centum mo- & consegnare est li-
 diostitici; vendit eos Petro, sed non-
 tradit tunc, cum celebratur contractus,
 nec Petrus tunc solvit pretium, sed v-
 trumque sit mense Iulii: pretium vero
 taxatur mense Ianuarii, modicum su-
 pra pretium tunc temporis currens. Et
 Ioannes tenetur consignare frumenta
 Petro, quando cumque iste petierit in-
 tra Ianuarium, & Iulium, quo tempo-
 re frumentum stat periculo, & expen-
 sis Ioannis. Quod si transacto Iulio, Inter eos
 illum Ioannes cogere, ut accipiat, pro- & vendit
 testando se de interesse, & expensis, & frumenta
 periculum deinceps erit penes Petrum.
 Hic

Hic autem contractus si fiat inter eos, qui verè habent, & vendunt frumenta, licitus est. Quia est contractus veræ emptionis, & venditionis. Et illud modicum, quod accipitur ultra pretium currens, accipitur pro expensis, laboribus, & periculis, quibus subest Ioannes in conservando frumentum. Denique in hoc contractu est æquale & probabile periculum utriusque: nam post lanuatum pretium frumentorum potest evadere maius, & minus, & sic uterque potest lucrari, & perdere p. 1. tract. 8. ref. 65.

unus uratur re, alter pecunia, qui contractus vulgò dicitur, à godera. Dummodo in traditione pecuniæ cesset aliquod lucrum, & apponatur pactum retrovendendi in favorem utriusque contrahentis. Nam tunc usus rei accipitur ratione lucri cessantis, quod etiam in mutuo fieri potest. Et sic iste contractus reducitur ad contractum inno minatum. Do, ut des. Ita Homobonus parte 2. tractat. 9. cap. 13. quasi. 42. par. 1. tractat. 8. resolutione 28. Molfesius tomo 2. tractat. 12. cap. 8. numero 47. ad vitandam suspicionem usuræ, tradit hanc praxim istius contractus, ut dominus prædii illud vendat pecunia numerata, cum pacto retrovendendi post certos annos, intra quos à prædio emptor expelli non possit. Requirit autem præterea, quod fructus prædii æquales sint, cum lucro cessante, alias ad æqualitatem reducantur. Alium modum præbet Coradus de contr. question. 84. parte 1. tractat. 8. resolut. 27.

stantius contractus Godera.

Sicut contractus dittra, Italicè, stocco (quando scilicet, quis pecuniæ egens, emit pecunia cre dita merces à mercatore pretio summo, & statim ei pecunia numerata re vendit pretio infimo) à D. Antonino p. 3. tit. 8. cap. 4. §. 4. iudicatur usurarius, & in legibus Castellæ, ut notat Rebellius, par. 2. libr. 9. quest. 7. num. 7. gravissimis poenis prohibetur. Sed probabilis est, esse iustum, ut docet Navarrus cap. 23. num. 91. & alii, dummodo mercator ad hoc emptorem non cogat, nec ullum pactum implicitum vel explicitum adhibeat, ut docet Grassius par. 1. libr. 2. capite 109. numero 4. Item dummodo pretium, quo venduntur merces, non sit maius summo, & pretium quo reemuntur, minus infimo. Ratio verò est quia cum servatur iustum pretium tam in venditione, quam in revenditione, non videtur esse iniustitia. Immo fit beneficium emptori, dum liberatur ab onere querendi alium, cui vendat merces & à sumptibus ad hoc requisiti. par. 1. tr. 8. ref. 20. 31. & 58. Molina tom. 2. disp. 310. ultra requirit, quod merces non vendantur ex intentione principali reemendi infimo pretio. Sed rectius ait Salas tr. de empr. & vend. dub. 37. n. 4. hoc non obstare, quia ubi nihil ultra sortè deducitur in pactum, nec speratur ut pretium aut debitum de iustitia, pro mutuo, nulla est usura etiam si auctarium principaliter intendatur, ref. 48. cit. à 5. Addunt.

5 Contractus Hispanicè dicitur, mobtra, Italicè, stocco (quando scilicet, quis pecuniæ egens, emit pecunia cre dita merces à mercatore pretio summo, & statim ei pecunia numerata re vendit pretio infimo) à D. Antonino p. 3. tit. 8. cap. 4. §. 4. iudicatur usurarius, & in legibus Castellæ, ut notat Rebellius, par. 2. libr. 9. quest. 7. num. 7. gravissimis poenis prohibetur. Sed probabilis est, esse iustum, ut docet Navarrus cap. 23. num. 91. & alii, dummodo mercator ad hoc emptorem non cogat, nec ullum pactum implicitum vel explicitum adhibeat, ut docet Grassius par. 1. libr. 2. capite 109. numero 4. Item dummodo pretium, quo venduntur merces, non sit maius summo, & pretium quo reemuntur, minus infimo. Ratio verò est quia cum servatur iustum pretium tam in venditione, quam in revenditione, non videtur esse iniustitia. Immo fit beneficium emptori, dum liberatur ab onere querendi alium, cui vendat merces & à sumptibus ad hoc requisiti. par. 1. tr. 8. ref. 20. 31. & 58. Molina tom. 2. disp. 310. ultra requirit, quod merces non vendantur ex intentione principali reemendi infimo pretio. Sed rectius ait Salas tr. de empr. & vend. dub. 37. n. 4. hoc non obstare, quia ubi nihil ultra sortè deducitur in pactum, nec speratur ut pretium aut debitum de iustitia, pro mutuo, nulla est usura etiam si auctarium principaliter intendatur, ref. 48. cit. à 5. Addunt.

7 Licitus item est contractus, vulgò dicitur lotto, seu beneficiata, seclusis ciata) fraudibus. Ita Fillucius tomo 2. tractat. 37. cap. 3. numero 43. Ratio autem ibi vendi debent iusto pretio, adiectis expensis, & labore ministrorum. Ita Sà V. vend. numero 15. parte 1. tractat. 8. resolutione 81.

Et (beneficiata) seclusis ciata)

Et cum a- lris circi-

6 Licitum est tradere alteri pecuniam, tradenti v. gr. domum, ut interim

8 Potest quis dare mercatori magnam summam pecuniarum cum pacto, ut in fine anni accipiat quinque vel. gr. pro centenatio. Dummodo intendat saltem implicite, celebrare tres contractus, unum societatis, alterum assecurationis capitalis, & tertium venditionis lucri incerti pro certo, aut assecurationis lucri certi pro maiori incerto. Ratio est, quia in tali casu servatur æqualitas, nam onera imposita compensantur iusto pretio. Deinde, si supradicti contractus seorsim, & cum diversis personis celebrentur, sunt liciti; ergo etiã si simul, & cum eadem persona. Ita Bonacina de contract. disp. 3. quest. 3. punct. 11. n. 2. p. 1. tr. 8. ref. 30.

Nec non contractus dandi certæ summæ mercatori, ut accipiatur v. g. quinque pro centenatio.

9 In contractibus celebratis in gratiam utriusque contrahentis si aliquid

In contractibus celebratis in gratiam utriusque contrahentis si aliquid



liberatis in gratiam quod damnum contingat sine culpa possidentis hic in foro externo ad nihil tenetur, sed in conscientia tenetur ad dimidium damni, quia, sicut uterque contrahens ex contractu commodum percipit, ita æquum est, quod uterque damnum participet. Et sic Valerius V. *Damnum, diff. 4.* obligavit in conscientia scholarem; apud quem mulus conductus sine eius culpa perierat, ad restituendum dimidium pretii *par. 3. tractat. 6 ref. 10.*

Contractus innominati actionem non pariunt per ius Civile secus per ius Naturale, & coram Deo, & in foro conscientie *par. 2. tract. 9. ref. 12.*

CONTRACTVS
Census.

Census natura. **C**ensus describi potest, ius exigendi pensionem de re utilitatis. Alius est resignativus, alius consignativus. Et hic vel est perpetuus, vel temporalis. Item perpetuus, vel est redimibilis, vel irredimibilis quamvis post Bullam Pii V. omnis sit redimibilis. Temporalis vero aut est ad tempus certum vel ad tempus incertum. Rursus omnis census, aut est fructuarius, aut pecuniarius, qui est magis in usu. Emptio, & venditio censuum cum debitis circumstantiis est licita. Circumstantiæ vero aliæ requiruntur de iure naturæ, aliæ ex Bullis Pontificiis.

Fidelitas, iustitiam pretii. **12** De iure naturæ in contractu censuali requiritur æqualitas inter census, & pretium. Et quod si aliqua gravamina hinc inde per pacta accessoria imponantur, ea prudentis arbitrio debite compensentur. Ita Lesius *libro. 2. cap. 22. dub. 12. num. 74. parte 1. tract. 8. ref. solut. 44. §. idem etiam. Versic. Quod vero.*

Et gravamina commensatione. **13** Addunt Sotus, *de iustit. lib. 6. question. 3. artic. 3.* & alii requiri in contractu census de iure naturæ, ut non apponatur pactum de redimendo in favo-

rem emptorist alioqui fore usurarium. Ubicumque enim datur pecunia cum pacto eam recipiendi, & aliquid ultra sortem, ibi adest usura. Sed, seclusa lege positiva, probabiliter existimo cum Valentia *tom. 4. disputat. 5. quest. 22. punct. 6.* talem circumstantiam non requiri, & pactum redimendi apponi posse, dummodo hoc gravamen debite ab emptore compensetur. Et ita, hanc sententiam Romæ a doctis vitis existimatam probabilem, testatur ipse Valentia, quamvis ob periculum usuræ talia pacta non sint suadenda, *part. 3. tractat. 5. fol. 77.*

14 Præter has condiciones aliæ exiguntur in extravagantibus Martini, Callisti, & tandem Pii V. Et quidem condiciones duorum priorum non videntur necessario requisitæ ad valorem contractus, & Pontificis approbasse contractus censuales cum talibus conditionibus, minime vero reprobasse eos, qui aliter fierent. Bullam vero Pii V. notat Lesius *lib. 2. cap. 22. dub. 13. num. 99.* non esse in Regno Siciliae usu receptam. Vnde illa non obstante, potest est his antiquus census augeri, vel novus constitui. Ita Salas *de censib. dub. 8. num. 17.* Immo Sotus, *de iustit. lib. 6. quest. 5. art. 1.* probabiliter docet, census constitui posse ex pecunia credita, quamvis Faustus, *disput. 18. quest. 32. numero 3.* probabilioris putet contrariam opinionem Lopez. Probabiliter incunt nonquam, ubi Bulla non est recepta, nam esse receptam.

Adde, quod, cum dicta Bulla multa requirat solum ad vitandas fraudes, quæ intrinsece possunt, contractus censuales absque talibus requisitis valet pro foro conscientie, etiam ubi Bulla recepta est, dummodo fraudes absint. Ita Megala, in *2. libro 2. capite 7. quest. 2. numero 55* & alii. Vnde, seclusis fraudibus, potest constitui census ex pecunia antea debita, vel mercibus assignatis in pretium, non obstante quod Bulla damnet census celebratos non numerata pecunia tempore celebrationis.

Vnde, ea non obstante, census non solutus adici potest sortis principalis.

Adde